

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Úpadek obchodní korporace působící ve více členských státech

Stěžejním pramenem pro tuto problematiku je Nařízení rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení (dále jen „Nařízení“). Nařízení se stalo účinným dne 31. 5. 2002. Přijetím tohoto Nařízení vznikla ucelená úprava soustředěna do jednoho předpisu, která, vzhledem k tomu že Nařízení Brusel I. vylučuje ze své působnosti v čl. 1 odst. 2 písm. b) konkurs, vyrovnání a podobná řízení, byla více než vhodná.

Aplikace

Nařízení je, v souladu s bývalým čl. 249 Smlouvy o založení ES, nyní čl. 288 Smlouvy o fungování EU, obecně závazný předpis komunitárního práva. [1] Z preambule, konkrétně z jejího bodu 8 vyplývá závaznost a přímá použitelnost Nařízení v členských státech. Pod pojmem členský stát, chápeme všechny státy EU krom Dánska, které je vyloučeno z působnosti. Nařízení má aplikační přednost před jinými vnitrostátními předpisy, např. insolvenčním zákonem. Nejdůležitějším okamžikem pro úpadkové řízení a vůbec pro celou aplikaci Nařízení je čl. 2 písm. f), který uvádí definici zahájení řízení. V této definici je pojem *zahájení řízení* vymezen jako *okamžik, kdy rozhodnutí o zahájení řízení nabývá účinku a je jedno zda se jedná o rozhodnutí konečné či ne.*

Příslušnost

Mezinárodní místní příslušnost upravuje čl. 3 Nařízení, ve kterém je vyznačena základní kolizní norma, kterou jsou „hlavní zájmy dlužníka“. Tento pojem je problematický hlavně v případě obchodních společností působících ve více členských státech. *Některé obchodní společnosti se mohou snažit, krátce po podání návrhu na prohlášení úpadku, přesunout své sídlo z území členského státu ve kterém byl návrh podán, na území druhého státu ve kterém mají sídlo.* [2] Toto jednání se nazývá „forum shopping“, kterým strany chtějí utéci od možné přísnější právní úpravy v jednom státu do státu druhého ve kterém mají sídlo a právní úprava se jim zda být příznivější. Tomuto jednání chce Nařízení zabránit. Z tohoto důvodu je podmínka „určení hlavních zájmu dlužníka“ charakterizována jako vyvratitelná domněnka a důkazní břemeno bude spočívat na tom, kdo bude tvrdit, že hlavní zájmy dlužníka jsou v jiném členském státě, než má společnost skutečně své sídlo.[3] Co se týká místní a věcné příslušnosti ve státech, jejichž orgány jsou oprávněny zahájit řízení, ta je plně v rukou národního práva. Podle našeho insolvenčního zákona[4], použijeme na společnost zřízenou podle českého práva ustanovení § 7a InsZ. Věcně příslušné jsou tedy krajské soudy.

U mezinárodní příslušnosti dále rozlišujeme, zda se jedná o úpadkové řízení hlavní nebo vedlejší. Oba řízení se liší v tom, která zásada to které řízení ovládá. *Hlavní řízení ovládá princip universality, kdežto vedlejší řízení je ovládáno principem teritoriality.* [5]

O hlavním úpadkovém řízení hovoříme tehdy, když se jedná o řízení, které soud označil za řízení zahájeno nejdříve. Pokud má obchodní společnost sídlo v členském státě, lze zahájit v jiném členském státě, kde má obchodní společnost např. provozovnu, vedlejší úpadkové řízení. Rozlišení hlavního a vedlejšího řízení z hlediska přednosti v případě souběhu dvou úpadkových řízení zahájených proti obchodní společnosti působící ve více státech je problematické.[6] Jako příklad

mohu uvést společnost, která má hlavní místo podnikání v ČR a v Německu a Itálii pouze pobočky. Hlavní úpadkové řízení, které může probíhat jen jedno, se bude konat před soudem vnitrostátním a řídit se Insolvenčním zákonem v souladu s § 426 InsZ, a další řízení v Německu a Itálii budou probíhat v rámci vedlejšího úpadkového řízení.

K článku 3 bych zmínila následující judikaturu. Nejznámější případ, který se týká vyvrátitelné domněnky „hlavních zájmů dlužníka“, nalezneme v judikatuře ESD pod názvem Eurofood IFSC. *Ve výroku rozsudku bylo řečeno, že domněnka stanovená čl. 3. odst. 1. může být vyvrácena pouze tehdy, jestliže skutečnosti, jež jsou objektivní a zjistitelné třetími osobami, umožní prokázat existenci skutečné situace odlišné od té, kterou má odrážet umístění předmětného sídla.*[7] Tak by tomu mohlo být zejména v případě společnosti, která by nevykonávala žádnou činnost na území členského státu, kde se nachází její sídlo. Vykonává-li naopak společnost svou činnost na území členského státu, kde se nachází její sídlo, pouhá skutečnost, že mateřská společnost se sídlem v jiném členském státě může kontrolovat nebo kontroluje její rozhodnutí v hospodářské oblasti, nestačí k vyvrácení domněnky stanovené uvedeným nařízením.[8] Judikát Eurofood je dle mého názoru nejvíce diskutabilní, co se týče této problematiky. Je řešen v mnoha souvislostech, také v souvislosti s čl. 26 Nařízení, kdy došlo k porušení veřejného pořádku.

Následující případ se týká přednosti hlavního a vedlejšího úpadkového řízení. Jedná se o rozsudek ESD MG Probud. V tomto případě bylo zahájeno úpadkové řízení společností MG Probud, sídlící v Polsku, avšak velký podíl společnosti leží na území Německa. Německé banky rozhodly, že společnosti zmrazí tamější účty. Společnost MG Probud se proti tomuto rozhodnutí odvolala, ovšem neúspěšně. Soud konstatoval, že by se společnost snažila přesunout úvěrové účty z německé banky do Polska. ESD prohlásil, že hlavní úpadkové řízení běželo v Polsku, jelikož zde společnost vykonává většinu činnosti. Tuto domněnku by šlo vyvrátit pouze v případě, že by společnost měla v Polsku sídlo, avšak by zde nevykonávala vůbec žádnou činnost. ESD dále potvrdil, že toto řízení naplňuje znaky úpadkového řízení ve smyslu Nařízení. Řízení zahájené polským soudem je totiž řízením kolektivním, v jehož rámci je jmenován správce konkursní podstaty, dlužník je zbaven kontroly nad svým majetkem a řízení je vyvolané úpadkem dlužníka.[9]

Dalším sporem, který je možno uvést v souvislosti s čl. 3. Nařízením, je případ Susanne Staubitz-Schreiber. Navrhovatelka v tomto případě měla bydliště a sídlo v Německu. Během roku 2001 přestala provozovat podnik a podala návrh na zahájení úpadkového řízení, a za půl roku se přestěhovala do Španělska kde bydlela a zároveň pracovala. Německé soudy zamítly toto řízení z důvodu nedostatku majetku. Navrhovatelka se proti rozhodnutí odvolala, avšak i odvolání bylo zamítnuto. Německé soudy konstatovaly, že nemají příslušnost k zahájení úpadkového řízení, jelikož hlavní zájmy společnosti navrhovatelky se nachází již ve Španělsku. Byl položen dotaz na ESD, zda soud u kterého byl podán návrh na zahájení úpadkového řízení je i nadále příslušný k projednání tohoto návrhu, i když se přesunulo sídlo do jiného státu? Na tuto otázku odpověděl velký senát soudního dvora takto: *Článek 3 odst. 1 Nařízení Rady ES o úpadkovém řízení musí být vykládán v tom smyslu, že soud členského státu, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka v době podání návrhu na zahájení úpadkového řízení dlužníkem, je i nadále příslušný k zahájení uvedeného řízení, pokud uvedený dlužník přemístí středisko svých hlavních zájmů na území jiného členského státu po podání návrhu, ale před rozhodnutím o zahájení řízení.* [10] S názorem ESD se plně ztotožňuji. Pokud by Německé soudy odmítly řešit tento případ, tak si myslím, že by se prohloubila propast mezi právní jistotou a dobrou vírou navrhovatelky, která byla přesvědčena že návrh na zahájení úpadkového řízení podává ke správnému soudu. S tímto souvisí i článek 4 Nařízení, který nám určuje rozhodné právo pro vedení úpadkového řízení obchodní společnosti. Rozhodné právo pro zahájení řízení je to právo státu, kde bylo úpadkové řízení zahájeno, což také koresponduje s názorem ESD.

Uznání úpadkového řízení

Řízení, které bylo zahájeno v členském státě, se automaticky uznává v státě jiném, jak hovoří čl. 16 Nařízení.[11] Není však třeba tzv. doložky vykonatelnost (exequatur), jak je tomu například u Nařízení Brusel I. Článek 16 lze propojit s čl. 26, který stanovuje souvislost uznání rozhodnutí a veřejného pořádku. Dle Nařízení nesmí být úpadkové řízení uznáno, pokud by bylo v rozporu s veřejným pořádkem. ESD judikoval ve výše zmíněném rozhodnutí společnosti Eurofood, že výhradu veřejného pořádku lze uplatnit *např. v případě, jestliže rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení bylo přijato při zjevném porušení základního práva být vyslechnut, kterého požívá osoba dotčená takovým řízením*. [12] V praxi se s aplikací tohoto článku moc neseťkáváme, jelikož k odvolávání se na veřejný pořádek by mělo docházet zřídka.

Správce podstaty

Pravomoc s nakládáním konkursní podstaty má správce podstaty, kterého jmenuje místně příslušný soud. Pokud začne úpadkové řízení např. na obchodní společnost v Itálii jako hlavní úpadkové řízení, správce podstaty má pravomoci jednat Italským právním řádem, jelikož zde bylo řízení zahájeno. Správce podstaty může však působit i na provozovnách společnosti, které by byly např. v Rakousku, avšak pouze v těch mezích v jakých to dovoluje italské právo. Pokud by v Rakousku měl správce podstaty více pravomocí než mu nabízí právní řád Itálie, směl by jednat pouze v tom rozsahu v jakém je oprávněn podle italského státu, tedy práva státu, podle kterého byl do funkce správce ustanoven.[13]

Mgr. Markéta Cibienová

e-mail: m.cibienova@seznam.cz

[1] Smlouva o fungování Evropské unie čl. 288, v úplném znění. In: ÚZ Evropské právo [úplné znění zákonů]. [cit. 4.11.2014].

[2] KOZÁK, Jan a kol. Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013, s. 676.

[3] Tamtéž, s. 680.

[4] Zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 25. 1. 2015], (dále jen „InsZ“).

[5] Evropské mezinárodní právo soukromé [online]. Právnická fakulta MU [cit. 1. 11. 2014]. Dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#).

[6] Lyčka M.: Základní pravidla pro stanovení příslušnosti unijních soudů v rámci volného pohybu rozhodnutí o úpadku, [Právní rozhledy 17/2010, s. 616]

[7] Rozsudek Evropského soudního dvora C - 341/04 Eurofood IFSC Ltd ze dne 2. 5. 2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 7. 11. 2014].

[8] Rozsudek Evropského soudního dvora C - 341/04 Eurofood IFSC Ltd ze dne 2. 5. 2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 7. 11. 2014].

[9] Rozsudek Evropského soudního dvora C - 444/07 MG Probud Gdynia ze dne 21. 1. 201. 0In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 7. 11. 2014].

[10] Rozsudek Evropského soudního dvora C - 1/04 Susanne Staubitz-Schreiber ze dne 17. 1. 2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 7. 11. 2014].

[11] DĚDIČ, Jan. Obchodní právo po vstupu ČR do EU. Praha: BOVA POLYGON, 2004. s. 351.

[12] KOZÁK, Jan a kol. Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013, s. 710.

[13] Tamtéž, s. 724.

Další články:

- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [Srážka za prodej v insolvenční při ocenění majetkové podstaty](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenční - judikaturní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)